

MAPOVÁNÍ STUDIÍ ZACHYCUJÍCÍCH DOPADY PANDEMIE NA KULTURNÍ SEKTOR A NÁSLEDNÝ RESTART

Podle studie [Rebuilding Europe: The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crises](#) se očekává, že krize bude mít v následujících letech obrovský a trvalý dopad na celý hodnotový řetězec KKO. Tento dopad se projeví především v rostoucích nákladech jednotlivců, což povede k omezeným peněžním tokům. Dále se projeví poklesem autorských odměn, které vybírají kolektivní správcovské organizace pro autory a výkonné umělce. Tyto faktory vytvářejí hrozbu pro investice do inovací, projektů a samotné tvorby v oblasti kulturní a kreativní ekonomiky.¹

Dopad pandemie na kulturní sektor se projevil v několika rovinách. Pandemie způsobila mnoha umělcům okamžitou a těžkou ekonomickou ránu. Zavírání kulturních organizací a rušení akcí způsobilo, že hudebníkům a výtvarným umělcům a dalším tvůrčím pracovníkům náhle vyschly zdroje příjmů. Ekonomika koncertů, která je pro nezávislé umělce záchranným lanem, se ocitla v náhlém a hlubokém útlumu a mnozí z nich se snažili vyjít s omezenými zdroji. Současně tato situace urychlila digitální transformaci KKO. Umělci se obrátili na virtuální platformy, streamovací služby a online spolupráci, aby oslovili své publikum. Virtuální koncerty, digitální výstavy a online workshopy se staly normou. Tento posun sice poskytl alternativní způsoby navazování kontaktu s publikem, ale zároveň poukázal na digitální propast a problémy s efektivní monetizací digitálního obsahu. Kromě ekonomické zátěže se umělci potýkali i s emocionálními a tvůrčími problémy. Izolace narušila spolupráci v umělecké tvorbě a ovlivnila tvůrčí proces. Nejistota doby ovlivnila tematický obsah uměleckých děl, přičemž mnohá z nich odrážela úzkosti, naděje a kolektivní zkušenosti s pandemií.

V reakci na ekonomickou nestabilitu umělci diverzifikovali své zdroje příjmů. Zásadními zdroji podpory se staly crowdfunding, modely předplatného a další online nástroje. Umělci zkoumali nové cesty k příjmům, jako je prodej limitovaných edic digitálního umění, nabídka online kurzů nebo vytváření exkluzivního obsahu pro oddané mecenáše. Umělci přijali virtuální prostor nejen jako prostor pro představení, ale také jako plátno pro inovace. Výstavy ve virtuální realitě, pohlcující online zážitky a umělecké instalace v rozšířené realitě umožnily umělcům překonat fyzická omezení a zapojit publikum novým způsobem. Tyto technologické experimenty naznačily možné budoucí průniky umění a technologií.

Uvědomující si společné výzvy, projevil umělecké komunity po celém světě pozoruhodnou solidaritu. Vznikly iniciativy jako fondy na pomoc umělcům, virtuální festivaly a projekty spolupráce. Umělci se navzájem podporovali a zdůrazňovali význam společné odolnosti při překonávání krize. Problémy, kterým umělci během pandemie čelili, posílily diskuze o nejisté povaze tvůrčí práce. Vznikají hnutí, která se zasazují o spravedlivou odměnu, lepší pracovní podmínky a lepší sociální podporu umělců. Pandemie podnítila diskuze o potřebě systémových změn v KKO, které by zajistily dobré životní podmínky aktérům v tomto sektoru.

¹ LHERMITTE, Marc, et al. [Rebuilding Europe. The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis](#). Ernst Young/GESAC. 2023.

Pandemie podnítila přehodnocení globalizovaných uměleckých struktur. S omezením mezinárodního cestování a obnoveným doceněním místních komunit se klade stále větší důraz na podporu místních uměleckých scén. Tento posun může vést k udržitelnějšímu a na komunitu zaměřenému přístupu k umělecké tvorbě a spotřebě.

Postavení umělců během pandemie COVIDU-19 a po ní se vyznačuje složitou souhrou výzev, přizpůsobivosti a transformace. Zatímco bezprostřední dopad přinesl ekonomickou nejistotu a emocionální vypětí, umělci prokázali pozoruhodnou odolnost prostřednictvím adaptačních strategií. Pandemie působila jako katalyzátor inovací ve virtuálním prostoru a podpořila nové způsoby uměleckého vyjádření. V době, kdy svět přechází do postpandemické éry, se v uměleckém prostředí odehrávají dlouhodobé proměny, v jejichž popředí stojí hybridní modely zapojení, obnovený důraz na místní umělecké scény a obhajoba práv umělců. Pandemie, ačkoli je nepochybně rušivá, byla také katalyzátorem vývoje a nového pojetí role umělců v měnícím se světě.

Do budoucna mohou města a regiony rozpoznat kulturní a tvůrčí odvětví a účast na kulturním dění jako samostatnou hnací sílu pro sociální dopad jak v samotném odvětví, tak i v rámci celé ekonomiky. V mnoha městech a regionech se specializace v kulturních a tvůrčích odvětvích rozvíjejí a aktivně se využívají k řešení konkurenčních a společenských výzev z nových perspektiv. To podporuje odolnost, rozvoj dovedností a prosociální změny chování. Během procesu obnovy mají jak hustě obydlené metropolitní oblasti, tak i odlehlé regiony možnost přehodnotit své modely růstu. Mohou se odvrátit od masivního cestovního ruchu zaměřeného na kulturu a přejít k modelům podporujícím křížové inovace mezi kulturním a kreativním sektorem a tradiční výrobou a službami, například designem a výrobou nábytku. Tyto modely lze integrovat do programů kreativního cestovního ruchu. Kromě toho mohou využít roli kultury k zvyšování povědomí o komplexních výzvách, jako jsou klimatické změny a stárnutí populace. Přínos kultury může hrát důležitou roli v různých oblastech místního rozvoje, od obnovy důvěry veřejnosti až po příspěví k urbanistickému designu odpovídajícímu pravidlům sociálního odstupu v době po pandemii.²

Obnova kulturního sektoru po pandemii je mnohostranným a dynamickým procesem, který se vyznačuje odolností, inovacemi a společným rozhodnutím obnovit životaschopnost kultury. Zatímco se svět postupně vzpamatovával z problémů, které globální zdravotní krize přinesla, kulturní sektor se potýká jak se skličujícími překážkami, tak s nebývalými příležitostmi k obnově.

Jedním z klíčových aspektů obnovy bylo přijetí digitálních platforem a technologií. Během pandemie se virtuální prostory staly pro kulturní organizace zásadní pro navázání kontaktu s publikem. Rychlé zavedení online představení, virtuálních výstav a digitálního vyprávění příběhů nejenže poskytlo záchranné lano během uzávěr, ale také otevřelo nové cesty k oslovení globálního publika. V důsledku toho se digitální rozměr stal nedílnou součástí kulturní nabídky a umožnil vznik hybridních modelů, které kombinují fyzické a virtuální zážitky.

² TRAVKINA, Ekaterina, SACCO, Pier Luigi. [Culture shock: COVID-19 and the cultural and creative sectors](#). OECD. 2020.

Finanční oživení bylo pro kulturní instituce velkým problémem, neboť mnohé z nich se během uzavření potýkaly s vážnými ekonomickými problémy. Vlády, filantropické organizace a veřejnost se spojily na podporu umění prostřednictvím různých programů finanční pomoci, grantů a darů. Uznání ekonomické a společenské hodnoty kulturního sektoru podnítilo zvýšení investic do umění, což zajistilo přežití a revitalizaci muzeí, divadel, galerií a dalších kulturních subjektů.

Spolupráce a partnerství hrála v procesu obnovy klíčovou roli. Kulturní organizace spojily své síly mezi sebou, stejně jako s technologickými společnostmi, vzdělávacími institucemi a místními komunitami. Tento duch spolupráce podpořil kreativitu a sdílení zdrojů, což vedlo k inovativním projektům, mezioborovým iniciativám a rozvoji udržitelných kulturních ekosystémů.

Dalším charakteristickým znakem postpandemické obnovy kultury bylo zaměření na inkluzivitu a rozmanitost. Kulturní sektor si uvědomuje nepřiměřený dopad krize na marginalizované komunity a aktivně pracuje na vytváření inkluzivnějších prostor. Úsilí o posílení nedostatečně zastoupených hlasů, oslavu různých perspektiv a řešení systémových nerovností se stalo nedílnou součástí poslání mnoha kulturních institucí.

Adaptivní vedení mělo zásadní význam při vedení kulturních organizací v nejistotě. Vedoucí pracovníci v kulturním sektoru si osvojili flexibilitu, přizpůsobivost a ochotu experimentovat s novými modely. Schopnost orientovat se v měnících se podmínkách, reagovat na potřeby publika a představit si udržitelnou budoucnost definovala úspěšné vedení v postpandemické éře.

Místní angažovanost a iniciativy zaměřené na komunitu získávají na významu, neboť kulturní organizace se snaží obnovit kontakt se svým nejbližším okolím. Mnohé kulturní instituce si uvědomují důležitost místní podpory, a proto vyvinuly programy, které jsou přímo prospěšné jejich komunitám, a podporují tak pocit společného vlastnictví a hrdosti na kulturní hodnoty.

Obnovení fyzických akcí, kdy se publikum ochotně vracelo do divadel, koncertních sálů a výstavních prostor, bylo klíčovým aspektem oživení. Ukázalo se, že kolektivní zážitek z živých vystoupení je nenahraditelný, což potvrzuje vnitřní hodnotu sdílených kulturních okamžiků. Postupný návrat k fyzickým akcím přinesl pocit normality a radosti a znamenal symbolický krok k obnově kulturního sektoru.

Závěrem lze říci, že obnova kulturního sektoru po pandemii byla transformativní cestou, která se vyznačovala přizpůsobivostí, spoluprací a novým pojetím role umění ve společnosti. Poznatky získané v náročných dobách podnítily inovace, které budou pravděpodobně utvářet kulturní krajinu v příštích letech. Pro další vývoj kulturních organizací bude pro vytvoření odolného a životaschopného kulturního sektoru v postpandemickém světě zásadní trvalý závazek k přístupnosti, rozmanitosti a zapojení komunit.